

Avslutningsvis: Paranoia och politik

John Vet du att ända sedan du förklarade för mig hur paranoia och projektionsmekanismen faktiskt fungerar, tycker jag att jag ser fler och fler exempel runt omkring mig.

Robin Fler och fler människor som konspirerar mot dig bakom ryggen på dig, den sortens saker?

John Tack doktorn, för att du är så förstående. Men faktiskt inte det. Inte än i alla fall. Men du sa att alltid när man själv tycker att man uppträtt oklanderligt i en viss fråga och tycker att det enbart är andra som har skuld till de problem som kan ha uppstått, så är man paranoid – *inte* i den meningen att man ständigt är vad man i kliniska sammanhang kallar paranoid utan i meningen att *just de där* tankarna är paranoia.

Robin Ja, om vi delar upp våra känslor i "goda" och "onda" eller kärlek och hat, och sedan projicerar de otäcka känslorna på någon annan eller på någon annan grupp, då fungerar man på samma sätt som en paranoid person.

John Men vi tar ingen skada av det om vi låter det hända då och då, till exempel på en fotbollsmatch?

Robin Nej, det låter oss bara lätta på trycket, koppla av och känna oss som del av vår grupp.

John Och normala människor kan helt enkelt släppa de här känslorna efteråt?

Robin Ja, de bara stänger av dem när leken är slut. De har haft lite roligt, det är allt.

John Men den som är verkligt paranoid är tvungen att fortsätta att göra så här.

Robin Ja, de *måste* se till att de onda känslorna ständigt finns hos andra.

John Inom politiken är det ju en konst att kunna rättfärdiga sig själv och skylla på andra, så där kan man väl se rätt många paranoia handlingar?

Robin Jag tror att vanliga normala, friska människor engagerar sig i politiska diskussioner på samma sätt som de leker eller spelar fotboll. De kanske blir arga när de diskuterar med människor med andra åsikter, men efteråt kan de släppa sin fientliga inställning och se dem som människor igen. Jag tror med andra ord att de flesta innerst inne vet att politik är ett slags spel, ett sätt att arbeta igenom konflikter mellan grupper av människor enligt vissa överenskomna regler.

John Så om man tittar på hur det vanligen går till i brittisk politik, är det helt i sin ordning att partierna blir upprörda och arga på varandra under en debatt eller inför ett val, för de kan släppa de känslorna senare och tala med varandra på vänskaplig fot.

Robin Ja. När allt kommer omkring är politik det möjliga konst, eller hur? Det finns inga som har exakt samma åsikter, så man måste respektera varandras olikheter och försöka komma fram till en rimlig kompromiss om man kan.

John Men de verkliga extremisterna har svårt att göra det, eller hur? De tycks inte kunna se sina politiska motståndare som människor som råkar ha andra åsikter. De ser dem verkligen som onda människor.

Robin Ja, du förstår, sådana människor har behov av att använda sina motståndare som soptunnor, som en plats där de kan slänga alla de delar av sig själva som de

inte accepterar. De har behov av att hata sina motståndare för att förbli vid sunda vätskor.

John Du menar att samtidigt som de hatar kan de hålla sina skärmar på plats och undvika att se sina egna fel.

Robin Det stämmer. Om man ägnar sig intensivt åt politik är det vanligen ett sätt att förlägga personliga konflikter utanför sig själv, inte vilja kännas vid dem.

John Så vad skulle hända om de började lyssna mera till sina motståndares åsikter?

Robin Det skulle kunna vara verkligt farligt för dem, för då skulle de bli tvungna att se sina egna fel eller svagheter i ansiktet. Deras skärmar skulle kunna glida åt sidan och då skulle de hos sig själva se de förskräckliga saker de tillskriver det andra partiet. Så om det är någon risk för det, ser de snabbt till att de håller ett brandtal där de anklagar *andra* för att vilja se floder av blod eller en fascistdiktatur i landet, och därmed skjuter de upp sammanbrottet lite till eller reducerar det åtminstone till så pass hanterbara proportioner att det passerar som normalt i underhuset.

John Menar du att de inte skulle kunna stå ut med de fel de skulle kunna se hos sig själva?

Robin Det stämmer. De skyddar sitt vacklande förnuft genom att lägga skulden på andra.

John Det är kanske därför extremister är så politiskt aktiva. De *måste* vara det! Om de for bort och kopplade av skulle de kunna bli galna. Den politiska kampen gör att de förblir vid sina sinnens fulla bruk.

Robin Det är faktiskt mycket svårt att behandla någon som har verkligt militanta politiska åsikter på annat sätt än att bara lindra symtomen med mediciner. Det är som paranoia – i själva verket *är* det paranoia – som justerats för att passa precis på den politiska scenen, så att männi-

skor inte ska se vad det verkligen rör sig om. Men när någon i psykoterapi inser detta om sig själv är det ett enormt framsteg. I en av mina psykoterapigrupper har jag en utländsk patient som tillhört en militant grupp på vänsterkanten i sitt hemland och som gjort motstånd mot alla försök att granska den delen av hennes liv. Nyligen kom hon tillbaka från semestern och såg strålande ut – verkligt levande, full av självförtroende. Alla la märke till det och sa det till henne. Hon sa att det som hänt var att hon hemma hade insett att hennes bindning till kommunismen hade varit ett sätt för henne att handskas med sina smärtsamma känslor inför modern, och när hon insåg detta blev hon plötsligt fri från båda.

John Hur mycket påverkade det hennes politiska åsikter?

Robin Det ändrade inte hennes politiska inriktning, men nu kan hon framföra sina åsikter utan att känna sig hotad om någon inte håller med. Hon kan lyssna där hon förut stängde av och blev helt låst. Det är också intressant att när jag frågade henne om hon nu var mer eller mindre effektiv i sitt politiska arbete svarade hon genast: "Mer effektiv." Vilket jag är säker på stämmer därför att hon är mer realistisk och praktisk nu när hon inte längre är lika dominerad av sina egna psykiska behov. Hon skulle kunna bilda allianser nu och kompromissa för att komma överens om en strategi.

John Det som är så lustigt med verkligt extrema politiska riktningar är deras oförmåga att komma överens sinsemellan. De delar alltid upp sig och bildar separata grupper som sedan i sin tur delar sig efter ett tag – det är som att titta på celledning i mikroskop. Vi skojade med det här i Monty Python-filmen "Life of Brian". Men jag förstår egentligen inte varför de delar upp sig så ofta som de gör och inte heller varför de verkar angripa varandra mera än sina "verkliga fiender" på andra sidan av den politiska

skalan. Hur i all världen kommer det sig?

Robin Åh, jag tror att det handlar om en princip som skiljer sig rätt mycket från den vi diskuterat hittills. En paranoid person försöker skilja det goda från det onda genom att förlägga allt det onda utanför sig själv, det vill säga dra gränsen snävare, närmare, för att stänga ute de känslor han inte står ut med. Men den som fungerar på det här paranoida sättet har åtminstone gränser av *något* slag och står ut med att erkänna att det finns andra människor i världen. Så en person som till viss grad fungerar på den här nivån skulle klara sig ganska bra om han gick med i ett politiskt parti som står för de slags attityder och känslor som han tycker om hos sig själv, under förutsättning att det finns ett annat parti som är mycket olikt det han har gått med i och som står för en massa saker som han inte står ut med att se hos sig själv. Då kan han stödja sin egen sida och hata de andra, och då mår han verkligen bra. Detta slags liv passar honom utmärkt och skyddar honom från att kollapsa. Han kommer naturligtvis inte att kunna "begrava stridsyxan" när debattens hetta är överstånden på det sätt som de mer normala medlemmarna i hans parti kan, eftersom han inte har råd med att sluta att vara fientligt inställd mot den andra sidan. Men han kan åtminstone komma någorlunda bra överens med sin egen grupp så länge det finns en fiende att hata.

John Så han skulle kunna passa in i ett av de *stora* politiska partierna?

Robin Ja. Men om han har ett verkligt starkt behov av det här paranoida försvaret och oavbrutet måste arbeta på att uppehålla det för att inte riskera att på allvar halka tillbaka till stadiet med oklara gränser, då kommer han att börja göra samma sak också med sin egen sida. Och hans känsla av gudalik allsmäktighet – att vara tvungen att vara den stora ballongen som fyller lådan – hotas av *alla* andras existens, såvida inte de andra personernas

åsikter är så identiska med hans egna att han egentligen inte uppfattar dem som "annorlunda". Och eftersom människor måste skilja sig åtminstone *lite* från varandra och den skillnaden kommer att framträda förr eller senare, kommer partiet ständigt att splittras i olika delar när varje enskild medlem försöker hänga fast vid känslan av renhet och fullkomlighet. Så antingen sparkar de ut varandra eller också går de ur för att bilda ett nytt parti som *verkligen* står för den rena, obefläckade sanningen.

John O ja, det stämmer. Verkliga extremister är mycket stolta över renheten i sin övertygelse.

Robin Det är naturligtvis inget fel med att försöka för-

bättra sig själv så länge man är realistisk. Men det ögonblick man försöker övertyga andra och till och med sig själv om att man är *renare än man verkligen är*, måste man börja skärma av de bitar av sig som inte stämmer överens med det man påstår.

John Och så snart de hamnat bakom skärmen projiceras de på andra människor eller grupper.

Robin Och den person som gör på det här sättet kommer naturligtvis att själv känna sig renare, mer fullkomlig – för en tid.

John Precis som under inkquisitionen när de trodde att de fick högsta betyg av Gud och gjorde Kristus en stor tjänst genom att bränna människor levande.

Robin Troligen trodde de flesta av dem på allvar att de gjorde det bara för offrens eget bästa. Inkvisitorerna kunde på ett medvetet plan känna att de hade räddat dem från ett öde värre än döden, och också räddat världen från det fruktansvärda onda som man föreställde sig att dessa människor bar inom sig. Men den dolda anledningen var inkvisitorernas behov av att skärma av samma ondska inom sig själva, att förneka den, projicera den på sina offer och bli av med den genom att förgöra dem.

John Och detta brukade verkligen få dem att känna sig bättre för en tid.

Robin Ja. Tills det föll tillbaka på dem själva.

John Det är ingen tvekan om att det var därför de genom tortyr försökte få offren att avlägga en bekännelse. Skriftligt bevis på att inkvisitorn egentligen var en trevlig kille som bara skötte sitt jobb. Detta fick honom att känna sig bättre ännu längre.

Robin Troligen. Det stärkte dem i övertygelsen att de gjorde rätt, skingrade alla spår av tvivel. Det försäkrade dem om att de onda företeelserna verkligen fanns i ytter-

världen, därute hos offren, och inte inom dem själva. En bekännelse var mycket lugnande.

John Antagligen gäller samma sak för häxprocesserna i Storbritannien på 1600-talet. Eftersom puritanerna tyckte att sexuella känslor var så syndiga skärmade de av dem och projicerade dem på andra människor – de stackars gamla "häxorna".

Robin Det stämmer. Om de själva hade orena sexuella tankar kunde de skylla på häxorna och säga att det var de som hade ingett dem de här tankarna.

John Och då brände de häxorna och fortsatte med det tills vinden vände och det blev tillåtet att tänka lättsinniga tankar. Under restaurationstiden fick vi massor av fräcka komedier och behövde inte längre bränna häxor.

Robin Alltihop visar hur farligt det kan bli om vi försöker vara alltför *goda*. Det slutar med att någon annan blir "boven".

John Men varför mår vi så bra när vi faller in i det här paranoida sättet att tänka och uppträda? Jag kan förstå att man känner sig bättre för att man blivit av med alla de "onda" känslorna. Men visst ligger det väl mer i det här? Sedan man väl tryggt projicerat dem på andra människor kan man vara verkligt vidrig mot dem och helt rättfärdiga sitt beteende med att de är så "onda". Och det betyder att man faktiskt kan släppa ut alla sina otäcka, grymma, missunnsamma, negativa känslor genom att bete sig illa mot dem. Man både äter kakan och har den kvar.

Robin Det är sant. Och lägg också märke till att i det här förloppet ingår ytterligare en av de där psykologiska onda cirklarna, som hjälper till att förklara varför människor kan vara så djävulskt grymma mot varandra. Oavsett hur mycket förföljaren rättfärdigar sin behandling av offret så riskerar han när han torterar honom eller bränner honom levande att se vilken njutning han får ut av det

– att se sin *egen* "ondska" med andra ord. Så projektionen måste tillta i styrka och få offret att verka ännu ondare, vilket rättfärdigar mer grymhet, och det i sin tur ökar återigen risken för att förföljaren ser sig själv, ser sig som han verkligen är, och så vidare. Så långt ifrån att känna något förbarmande drivs förföljaren oavbrutet till att bli allt hemskare, argare och grymmare, ju mer offret tycks lida. Den här onda cirkeln av grymhet, skuld, projektion av skuld på offret och sedan ännu större grymhet, förstärks också genom att alla förföljarna försäkrar varandra att det de gör är rätt. För om någon av dem börjar tvivla på om det är rätt och nödvändigt med grymheten, kommer den personen att hota de andras sinnesfrid. Så först kommer de att försöka lugna och stödja honom i det goda arbetet, men om han fortsätter att svikta kommer de att vända sig mot honom och placera också honom i elden. Den principen fungerar också mer till vardags. Inom politiken till exempel kan alla känna en utomordentligt lugnande känsla av ömsesidigt stöd från sin grupp genom att inrikta sig på en fiende. Behovet av att slåss mot fienden ger ett gemensamt mål, som genom att det gör var och en medveten om att de alla är beroende av varandra skapar en känsla av större sammanhållning.

John Det kan man ju se på partikongresser. Allihopa sitter där och ser ganska barska ut, och då stiger det fram en talare som uttrycker sig med verklig glöd och säger: "Våra motståndare är verkligen det mest fruktansvärda anhang, det mest vänsterextremistiska – eller högerextremistiska – anhang som någonsin skådats i detta vårt fina land, och det skulle vara en katastrof om de kom till makten – eller fortsatte att sitta vid makten – så *vi* måste komma till makten – eller fortsätta att sitta vid makten – men det kommer att bli en våldsamt strid, en fruktansvärd kamp, och vi kan inte koppla av och ha trevligt och njuta av livet, utan vi måste kämpa och slåss, och slåss och kämpa, och sedan kämpa ännu lite mer ovanpå det." Och

så sätter han sig och hela salen är fylld av en härlig, varm glöd, som om alla hade fått te och varma muffins, och varenda en ser avslappnad och lycklig och glad ut. De helt enkelt strålar av tillfredsställelse och välvilja. Men om han hade sagt: "Vi måste se till att få en fantastisk tid tillsammans och göra massor av roliga saker och vara trevliga mot varandra", så skulle de antagligen ha lynchat honom. Hur kommer det sig att såna muntra maningar att slåss, slåss och åter slåss alltid får alla att slappna av och bli så mycket trevligare?

Robin Det är samma princip. Det skiljer de ilska, avvissande känslorna från de varma och tillgivna, och riktar de "onda" enbart mot det andra partiet. Detta gör att de "goda" känslorna blir oblandade och således mer positiva. Den trivsamma glöd som det skapar kan naturligtvis inte bestå eftersom den inte är realistisk, och när det gått en tid kan man inte undgå att se att människor på ens egen sida också har sina fel. Men det ger en tillfällig frist från tvånget att inse att i verkligheten är *alla*, inklusive en själv, *både* goda och onda. Detta är en mer sammansatt, vuxen attityd som kan kännas lite dämpande, nästan deprimerande. Så alla kommer bättre överens när det finns en fiende att hata, och det är därför människor som minns andra världskriget också kommer ihåg en särskild värme och vänlighet och undrar vart den har tagit vägen nu i fredstid.

John Jag har hört att det var färre människor som blev allvarligt deprimerade då.

Robin Det finns en del belägg för det. Och det här paranoia sättet att fungera tycks ofta verka i stor skala när samhället som helhet påverkas av deprimerande händelser. Kommer du till exempel ihåg arbetskonflikten i Grunwick 1977?

John Den pågick i veckor. Massor av strejkvakter som knuffades och slogs vid grindarna, bilder så snart det var

nyheter på TV, alla av betydelse för dit för att demonstrera. Den fångade verkligen allmänhetens uppmärksamhet.

Robin Men tvisten var aldrig så stor eller så viktig att det verkade motiverat med det stora intresset från allmänhetens sida. Jag kunde inte förstå varför så enorma mängder av människor från alla samhällskategorier blev så känslomässigt engagerade, tills jag upptäckte att jag också ville vara med och kasta några tegelstenar. Sedan la jag märke till att jag plötsligt kände mig gladare och lättare till mods efter att ha tänkt den tanken, fast jag precis innan hade varit ganska nedslagen och dystert. Och det fick mig att inse att tvisten i Grunwick hade kommit i centrum för uppmärksamheten just vid en tidpunkt när andra händelser höll på att tvinga oss att inse vilket fruktansvärt tillstånd Storbritanniens ekonomi befann sig i – det faktum att vi alla hädanefter skulle bli fattigare. Jag minns att jag ofta kände mig deprimerad över det, men när jag blev upprörd över Grunwick och föreställde mig att jag deltog i striden där fick jag alltid en kick, en adrenalininjektion.

John Och till slut la sig allt intresse och all uppståndelse trots att ingenting hade förändrats. Det fungerar alltså på det här sättet. Allas levnadsstandard sjunker på grund av att världen förändras på ett sätt som vi inte kan hejda – det är deprimerande för oss alla. Men om alla delar in sig i två stora lag, där ena laget säger att vi skulle alla ha det bra om det inte vore för de snikna och själviska cheferna, och det andra laget säger att vi fortfarande skulle ha det bra om det inte vore för de trångsynta fackföreningsledarna och lata arbetarna, så blir det som en cupfinal där alla blir aggressiva och upprörda och glömmer de deprimerande och komplicerade, verkliga ekonomiska problemen.

Robin Precis så är det. Det *verkliga* problemet blir naturligtvis inte löst, för det kan vi göra bara när vi förmår se verkligheten sådan den är trots att vi blir nedstämnda av

det. Och vi måste också samarbeta för att lyckas.

John Så på kort sikt muntrar det paranoida beteendet faktiskt upp oss. Men det kan finnas ett pris . . .

Robin Ja. Och i små doser gör det ingen skada. Förut-satt att vi vet vad vi gör och kan sluta med det och återvända till vårt vanliga beteende – som de flesta gör efter att ha deltagit i en idrottstävling eller en politisk debatt – stimulerar det oss utan att medföra några dåliga effekter för andra. Det är bara ett exempel på hur normala människor kan återgå till ett mer barnsligt sätt att tänka och bete sig när de inte behöver vara allvarliga och försiktiga, och kan tillåta sig att improvisera, koppla av och leka lite. Men de kan släppa det här omedelbart och återvända till ett mer vuxet sätt att tänka om det händer något viktigt som kräver en korrekt, balanserad bedömning.

John Och som du sa tidigare kan inte de verkliga extremisterna göra detta – de måste stanna kvar i det paranoida sättet att fungera. Så vad händer om de får regeringsmakten?

Robin Det beror på hur extrem galenskap det är fråga om. Om ledaren i många avseenden sitter fast i stadiet med suddiga gränser men också är skicklig och verkar förtroendeingivande, får man den typ av situation som uppstod i Nazi-Tyskland. Alla de paranoida sätten att fungera drivs till det yttersta och används systematiskt för att göra någon minoritetsgrupp till syndabock, så att alla känslor av ilska och frustration hos befolkningen leds bort från regimen och till de här syndabockarna. Men dessutom kommer ledaren att vara mycket oklar över sina egna gränser. Han kommer fortfarande att ha föreställningen att han själv är omnipotent och inte har gränser av något slag – att han är Gud – så han måste kontrollera allting, alla, alla aspekter av livet, i ett försök att undvika allt som motsäger hans fantasi. För att ta det enklaste exemplet ville Hitler varje gång han höll upp armen att

alla andra skulle göra samma sak.

John Och antagligen fungerar det åt motsatt håll också. Ju mer alla uppträder som diktatorn vill, desto mer oklar blir han över de gränser han faktiskt har.

Robin Jag tror att det är en av anledningarna till att alltför mycket makt korrumperar. Den som innehar den kommer ofrånkomligen att alltmer förlora kontakten med verkligheten på grund av att han inte möter de frustrationer som han behöver för att definiera sina gränser. Och ju värre han blir, desto mer hotad blir han av all slags individualitet eller olikhet som han inte själv har skapat. För dessa olikheter visar hans begränsningar, visar att han inte är allt, att han inte är Gud. Så diktatorer älskar uniformer och uniformitet och de hatar särskilt, och måste förgöra, allt som är annorlunda, avvikande, allt som har en stark egen identitet. Judarna har en speciellt stark och omisskännelig egen identitet, så de är en naturlig måltavla för en person som tror att han är Gud.

John Människor med annan hudfärg är en annan självklar måltavla – diktatorn kan inte undvika att se, eller förbjuda, den olikheten.

Robin Det är riktigt. Diktatorn måste göra sig av med alla de här människorna som skiljer sig från hans föreställning om sig själv. Samtidigt kan han tillskriva dem alla de saker *inom* sig själv som han inte tycker om, de delar av honom som får honom att känna sig svag, ond, mindre gudalik.

John Jag antar att närmast utgör blotta existensen av andra, annorlunda, oberoende nationer samma problem.

Robin Ja. Så diktatorn måste självklart lägga dem under sig och antingen göra dem lika – absorbera dem – eller suddas ut dem om de är alltför annorlunda för att absorbera. Hur fruktansvärt det än är är alltihop helt logiskt, automatiskt. Och sedan man väl trätt in på den

här vägen drivs man till *mer* projektion och förstörelse, *ju större framgång man har*. Diktatorn och hans klick har självklart egentligen inte alls gjort sig av med några av de onda känslorna inom sig själva utan bara projicerat dem på en annan grupp som blev de främsta officiella fienderna. Därför likviderade de dem, och efter ett tag är de i gång igen och projicerar känslorna på nästa grupp och så vidare.

John Det påminner mig om den gamle käre Oliver Cromwell. I början hade han stöd från parlamentet, armén och de skotska puritanerna. De hjälpte hans sida att göra sig av med rojalisterna. Sedan tog han itu med skottarna. Sedan rensade han upp i parlamentet. Sedan gjorde han sig av med hela parlamentet. Vid tiden för sin död hade han gjort sig av med praktiskt taget allt som ursprungligen hade stött protektoratet. Det är inte att undra på att monarkin återinfördes genom restaurationen inom två år. Nazisterna arbetade efter samma princip. Hitler eliminerade kommunisterna, socialisterna, fackföreningarna, katolikerna, protestanterna, judarna, zigenarna och så vidare. Han rensade upp bland sina egna brunskjortor och expederade så småningom ledningen för armén och för flygvapnet, och skulle till och med ge SS en omgång när händelseutvecklingen förekom honom. Och Stalin – han röjde så småningom ur vägen praktiskt taget varenda en av de viktiga personer som hade hjälpt honom att få revolutionen till stånd, och anklagade dem i tur och ordning för att vara kontrarevolutionärer. Om man är en sådan ledare måste man börja i de egna leden så snart man gjort sig av med sina fiender.

Robin Man måste hitta fler och fler oliktankande, förrädare och så vidare inom rörelsen. Om de någonsin skulle ta slut skulle diktatorn komma till en punkt där kanske inte ens han längre skulle kunna tro att alla de onda känslorna fanns utanför honom själv.

John Hans skärm skulle börja röra på sig.

Robin Och då skulle den logiska slutsatsen vara att han måste röja även sig själv ur vägen.

John Det är lustigt att du nämner det för jag har alltid misstänkt att ayatollan till slut kommer att vara ensam kvar i Iran, och där kommer han att sitta och bistert hugga av sig ben och armar . . . Det slår mig just att det kollektiva självmordet inom Jim Jones-sekten ägde rum sedan de hade flyttat till det förlovade landet i Guyana.

Robin Det är ett särskilt bra exempel. De hade till slut kommit helt bort ifrån de onda, yttre förföljarna, och de hade inte längre någon annan att projicera sina onda känslor på. Det skulle ha blivit svårare och svårare för dem att undvika att se sanningen i vitögat – de skulle ha blivit tvungna att ta tillbaka de onda känslorna in i sig själva, och det kunde de bara inte klara av. Du ser hur död och förintelse i stor skala är den yttersta logiska följden av de här paranoia sätten att undvika sanningen om oss själva, undvika kritik. Men det är naturligtvis kritik, negativ såväl som positiv återkoppling, som gör att vi behåller vårt förnuft. Du kommer ihåg den där liknelsen med en inre karta som vi kommer tillbaka till gång på gång. Nå, vi måste ständigt rita om gränserna på vår inre karta, och det kan vi göra bara om vi får korrekt information tillbaka från andra. Så om man börjar med att vara lite knäpp och sedan röjer varje person eller grupp som kommer med kritik ur vägen, blir ens inre karta mindre och mindre representativ för den verkliga världen – så man blir galnare och galnare och galnare. Och det är karakteristiskt för alla grupper som fungerar på det här sättet att de kontrollerar all kommunikation mycket noggrant för att hindra att någon korrigerande information kommer in i systemet utifrån. Så familjer av det slag som jag beskrivit har vanligtvis en regel som säger att medlemmarna inte får tala alltför öppet med människor utanför familjen.

John I "Gudfadern" finns det ett fantastiskt tal där Gudfadern tillrättavisar en av sina söner efter ett möte med en annan maffiafamilj. Han säger: "Dino, har du inget i huvet? Säg aldrig nånsin mera vad du tänker till någon utanför familjen."

Robin De spred rätt mycket död och förintelse omkring sig på slutet, om jag minns rätt. Det fanns inte många kvar inom familjen heller. Och det är samma principer som tokiga familjer, och också de mer extrema sekterna och politiska grupperna, tillämpar på sina medlemmar för att begränsa den information som passerar över familjens eller gruppens gräns. Ingen information tillåts som motsäger "familjekartan" av rädsla för att hela systemet bryter samman och måste ändras.

John Och de totalitära staterna kontrollerar nyheterna och censurerar historien på liknande sätt, och försöker hindra sina medborgare från att lyssna på utländsk radio.

Robin Visst gör det att man uppskattar de fri- och rättigheter vi har i det här landet? Vi tar dem oftast för givna, men det är egentligen de som utgör skillnaden mellan förnuft och galenskap.

John Det är skakande att tänka på att enligt Amnesty kan människor i över 110 länder i världen bli inburade för att de fredligt uttrycker sina åsikter. Men jag antar att det finns en positiv sida av paranoia . . . den gör att man känner sig bättre.

Robin Åtminstone för en tid. Det är därför det finns så mycket paranoia. Och utan tvekan är det därför vi båda just glatt har ägnat oss lite åt paranoia själva genom att ge de paranoia skulden.

John Åh, är det därför jag plötsligt känner mig så upplivad.